Journal of Educational Sciences *(JES)*

Original Article

Fall & Winter, 2026, 33(2), 123-140.
DOI: 10.22055/EDUS.2025.50183.3783

ISSN (E): 2588-672x
https://education.scu.ac.ir/

A Caring Thinking Analysis of Selected Translated Children's Stories for Age Group C (Ages 9–12) for Use in Philosophy for Children (P4C)

Jaber Eftekhari[1], RezaAli Nowrozi[2], Mehrnoosh Hedayati[3]

1. Ph.D. Student in Philosophy of Education, Department of Education, Faculty of Education and Psychology, University of Isfahan, Isfahan, Iran.
2. Associate Professor, Educational Sciences Department, Faculty of Education and Psychology, University of Isfahan, Iran.
3. Associate Professor, Department of Psychology and Counseling, Faculty of Ethics and Education, Institute of Humanities and Cultural Studies, Tehran, Iran.

Article Info

Received: 23 Sep 2025
Revised: 28 Dec 2025
Accepted: 08 Jan 2026
Published: 23 Aug 2026

Corresponding Author:

Reza Ali Nowrozi

Email:

r.norouzi@edu.ui.ac.ir

Keywords:

Philosophy for Children; Caring Thinking; Directed Content Analysis; Children's Literature; Translated Stories

Abstract

Philosophy for Children (P4C) develops children's intellectual, moral, and social capacities through philosophical dialogue and collaborative inquiry. Within P4C, caring thinking nurtures empathy, responsibility, appreciation, emotional awareness, and ethical judgment. Although children's literature offers a valuable context for cultivating these qualities, little research has investigated how translated children's stories reflect caring thinking components in the P4C framework. This study examined Persian translations of internationally recognized stories for readers aged 9–12, using Lipman's framework. A qualitative descriptive design with directed content analysis was employed. The sample, selected through purposive sampling to ensure diversity in literary style, philosophical depth, author reputation, and publication quality, comprised Persian translations of notable children's stories. Data were deductively analyzed according to Lipman's five dimensions—empathetic, affective, appreciative, active, and normative thinking—using a predefined coding matrix. Trustworthiness was supported by an audit trail and expert review. Results indicated that active and affective thinking were most frequently represented, whereas empathetic thinking appeared less often. Among the stories, *The Composition* exhibited the richest caring-thinking content, while *Il Libro di Dot*, *The Giving Tree*, and *Le génie de la boîte de raviolis* showed fewer elements. These findings suggest translated children's literature has notable potential for fostering caring thinking in P4C. They also imply that teachers should deliberately select philosophically rich stories and complement them with inquiry-based dialogue, reflective questioning, and structured activities to deepen children's caring thinking and ethical understanding.

How to Cite: Eftekhari, J., Nowrozi, R. A., & Hedayati, M. (2026). A Caring Thinking Analysis of Selected Translated Children's Stories for Age Group C (Ages 9–12) for Use in Philosophy for Children (P4C), *Journal of Educational Sciences (J.E.S.), 33*(2), 123-140**.** https://doi.org/10.22055/edus.2025.50183.3783 [Persian]

Authors retain the copyright and full publishing rights. Published by Shahid Chamran University of Ahvaz. This article is an open access article licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY NC)

علوم تربیتی

مقاله پژوهشی

پاییز و زمستان ۱۴۰۵، دوره چهارم، سال ۳۳، شماره ۲، ص‌ص: ۱۲۳-۱۴۰.
DOI: 10.22055/EDUS.2025.50183.3783

شاپا آنلاین: ۲۵۸۸-۶۷۲X
https://education.scu.ac.ir/

تحلیل منتخبی از داستان‌های ترجمه‌شده گروه سنی "ج" (۹-۱۲ سال) با رویکرد تفکر مراقبتی به منظور استفاده در برنامه فبک

جابر افتخاری[۱]، رضاعلی نوروزی[۲]، مهرنوش هدایتی[۳]

۱. دانشجوی دکتری فلسفه تعلیم و تربیت، گروه علوم تربیتی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.
۲. دانشیار گروه علوم تربیتی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.
۳. دانشیار گروه روان‌شناسی و مشاوره، پژوهشکده اخلاق و تربیت، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، تهران، ایران.

اطلاعات مقاله

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۷/۰۱
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۱۰/۰۷
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۱۰/۱۸
تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۰۶/۰۱

نویسنده مسئول:
رضاعلی نوروزی

ایمیل:
r.norouzi@edu.ui.ac.ir

واژه‌های کلیدی:
تحلیل محتوا، تفکر مراقبتی، داستان، کودک و نوجوان.

چکیده

تفکر مراقبتی مهارتی چندبعدی است که با پیوند ظرفیت‌های شناختی و عاطفی، به تفکر غنای عاطفی و ارزشی می‌بخشد. از این‌رو، پژوهش حاضر با هدف بررسی ظرفیت داستان‌های ترجمه‌شده گروه سنی «ج» از منظر تفکر مراقبتی با رویکرد کیفی و به‌شیوه تحلیل محتوای قیاسی انجام شد. هر بند از داستان به‌عنوان یک واحد ثبت و کل داستان به‌عنوان واحد زمینه در نظر گرفته شد و با مبنا قراردادن مؤلفه‌های تفکر مراقبتی به‌عنوان ملاک تحلیل، به بررسی داستان‌های منتخب پرداخته شد. به‌منظور سازماندهی داده‌ها از نرم‌افزار مکس‌کیودا استفاده شد. انتخاب داستان‌ها به‌صورت هدفمند و با رعایت حداکثر تنوع (بیشترین تجدید چاپ، کندوکاومحوری و درون‌مایه فلسفی، و نگارش توسط نویسندگان و ناشران متنوع) صورت گرفت. یافته‌ها نشان داد در داستان‌های منتخب، مؤلفه‌های تفکر مبتنی بر فعالیت و تفکر مبتنی بر عواطف، از حضور پرمایه‌ای برخوردارند. در مقابل، مؤلفه تفکر مبتنی بر همدلی، حضور کم‌رنگی داشت. همچنین، داستان «انشا» نسبت به سایر داستان‌ها غنای بیشتری از تفکر مراقبتی را نشان داد، در حالی که داستان‌های «نقطه می‌خواست فرار کند»، «درخت بخشنده» و «غول قوطی ماکارون» از غنای کمتری برخوردار بودند. با عنایت به استقبال کودکان و نوجوانان از داستان‌های ترجمه‌شده، براساس یافته‌های این پژوهش می‌توان نتیجه گرفت داستان‌ها از ظرفیت و توانایی بالقوه‌ای برای پرورش تفکر مراقبتی برخوردارند و برای بهره‌برداری بهینه از آن‌ها در برنامه فبک، لازم است مترجمان داستان‌هایی که مولفه‌های بیشتری از تفکر مراقبتی را شامل می‌شوند به فارسی برگردانده و مربیان با فعالیت‌ها و تمرین‌های فکری متناسب با اهداف این برنامه، بر قابلیت پرورش مهارت‌های تفکر داستان‌ها بیفزایند.

استناد به این مقاله: افتخاری، ج.، نوروزی، ر. ا.، هدایتی، م. (۱۴۰۵).تحلیل منتخبی از داستان‌های ترجمه‌شده گروه سنی "ج" (۹-۱۲ سال) با رویکرد تفکر مراقبتی به منظور استفاده در برنامه فبک ، علوم تربیتی، (۲)۳۳، ص‌ص: ۱۲۳-۱۴۰. https://doi.org/10.22055/edus.2025.50183.3783

Authors retain the copyright and full publishing rights. Published by Shahid Chamran University of Ahvaz. This article is an open access article licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY NC)

مقدمه

جهان معاصر با چالش‌های اخلاقی و اجتماعی متعددی روبه‌روست که کودکان را در برابر پرسش‌های پیچیده قرار می‌دهد (Dehbashei et al., 2025). در این زمینه برنامه فلسفه برای کودکان (فبک)، که در اواخر دهه ۱۹۶۰ توسط متیو لیپمن بنیان نهاده شد، رویکردی نوآورانه برای پرورش مهارت‌های فکری و اخلاقی کودکان ارائه می‌دهد (Hedayati, 2015, 102). این برنامه با ایجاد حلقه‌های کندوکاو[1]، فضایی گفت‌وگومحور فراهم می‌کند که کودکان را به کاوش در مفاهیم بنیادین مانند عدالت، همدلی و مسئولیت‌پذیری ترغیب می‌کند (Yaridehnavi, 2015, 15). فبک نه‌تنها توانایی‌های شناختی کودکان را تقویت می‌کند، بلکه با پرورش مهارت‌های عاطفی و اجتماعی، آن‌ها را به شهروندانی آگاه و دلسوز تبدیل می‌سازد (Naji, 2019, 159). موفقیت این برنامه، همان‌طور که لیپمن تأکید کرده، به انتخاب ابزارهای آموزشی مناسب وابسته است که بتوانند کودکان را به تأمل عمیق و گفت‌وگوی معنادار تشویق کنند (Naji, 2017, 11).

لیپمن با شناسایی کاستی‌های نظام‌های آموزشی سنتی، که اغلب بر حفظ اطلاعات تمرکز دارند، بر ضرورت آموزش تفکر از سنین پایین تأکید داشت (Lipman, 2003, 262). او معتقد بود کودکان توانایی تأمل در مسائل پیچیده فلسفی و اخلاقی را دارند، اما نظام‌های آموزشی معمولاً این ظرفیت را نادیده می‌گیرند (Hedayati, 2015, 13). فبک با طراحی حلقه‌های کندوکاو، فضایی ایجاد می‌کند که کودکان از طریق گفت‌وگوهای فلسفی، مهارت‌های تفکر انتقادی، خلاق و مراقبتی را پرورش می‌دهند. تفکر انتقادی تحلیل نظام‌مند مسائل و ارزیابی شواهد را تسهیل می‌کند (Biggeri & Santi, 2012, 170)، تفکر خلاق به تولید ایده‌های نوآورانه منجر می‌شود و تفکر مراقبتی، مهارتی عقلانی است که با پیوند ظرفیت‌های شناختی و عاطفی، به فرآیند تفکر غنای عاطفی و ارزشی می‌بخشد. این مهارت با تأمل بر تأثیر عواطف، احساسات، و ارزش‌ها در تصمیم‌گیری‌ها و قضاوت‌های منطقی، درک عمیقی از دنیای شناختی و عاطفی دیگران ایجاد می‌کند و به پرورش آرمان‌های فکری منجر می‌شود (Hedayati, 2019) و به‌عنوان یکی از سه‌گانه‌های تفکر در برنامه فلسفه برای کودکان، نقش کلیدی در پرورش مهارت‌های عاطفی و اخلاقی کودکان ایفا می‌کند (Sharp, 2014, 19; Kouhi Esfahani et al., 2022).

پیوستگی بین انواع تفکر، فبک را به ابزاری مؤثر برای پرورش مهارت‌های فکری و اخلاقی تبدیل کرده است (Splitter & Sharp, 1995, 156) که در دوره ابتدایی یکی از اهداف کلیدی نظام‌های آموزشی است و نیازمند طراحی برنامه‌های درسی مبتنی بر اصول علمی و متناسب با نیازهای دانش‌آموزان است (Aghili, 2019). پژوهش‌ها نشان داده‌اند که آموزش تفکر مراقبتی در سنین ابتدایی، مهارت‌های اجتماعی را بهبود می‌بخشد و تعارضات میان‌فردی را کاهش می‌دهد (Jirásek & Jágerová, 2024). در این راستا رویکردهای آموزشی نوین با تأکید بر تعامل گروهی، انگیزه، تفکر انتقادی و مهارت‌های عاطفی مانند همدلی، بستری مناسب برای پرورش مهارت‌های فکری و اخلاقی کودکان فراهم می‌کنند (Ansarizadeh et al., 2023) و تبدیل کلاس درس به یک اجتماع یادگیری اخلاقی، از طریق تعاملات پویا، مهارت‌های اجتماعی مانند همدلی و همکاری را در دانش‌آموزان ابتدایی تقویت می‌کند (Ajorloo et al., 2024).

1- Community of Inquiry

شارپ تفکر مراقبتی را «تفکر با قلب[1]» می‌نامد، که کودکان را قادر می‌سازد در تحلیل مسائل، نه‌تنها به منطق، بلکه به ارزش‌ها و عواطف خود و دیگران توجه کنند (Sharp, 2014, 19). لیپمن تفکر مراقبتی را شامل پنج مؤلفه می‌داند: تفکر همدلانه[2]، که به درک احساسات و دیدگاه‌های دیگران می‌پردازد؛ تفکر عاطفی[3]، که عواطف را به قضاوت‌های ارزشی تبدیل می‌کند؛ تفکر ارزش‌گذار[4]، که ارزش ذاتی پدیده‌ها را تصدیق می‌کند؛ تفکر فعال[5]، که به عمل در جهت باورهای ارزشمند منجر می‌شود؛ و تفکر هنجاری[6]، که واقعیت‌ها را با ایده‌آل‌ها مقایسه می‌کند (Lipman, 2003, 262; Hedayati, 2019). این مؤلفه‌ها به‌صورت یکپارچه عمل می‌کنند و تفکر مراقبتی را به ابزاری قدرتمند برای پرورش نظام ارزشی پایدار تبدیل می‌کنند (Hedayati & Mahzadeh, 2016, 86).

داستان‌ها در برنامه فبک نقشی محوری دارند، زیرا با برانگیختن تخیل و احساسات کودکان، آن‌ها را به گفت‌وگوهای فلسفی عمیق ترغیب می‌کنند. داستان‌های مناسب برای این برنامه باید از غنای ادبی و روان‌شناختی برخوردار باشند تا مفاهیم فلسفی را در قالبی جذاب و قابل‌فهم ارائه دهند (Naji, 2017, 11). با این حال، فبک با چالش‌هایی مانند کمبود منابع داستانی مناسب و تأکید برخی فعالان بر استفاده صرف از داستان‌های پیشنهادی بنیان‌گذاران مواجه است، که ممکن است به بی‌علاقگی مخاطبان یا تجاری‌سازی برنامه منجر شود (Naji & Asgari, 2018, 2). از این رو ادبیات کودکان بیش از آنکه محملی برای فلسفه باشد، خود عملی فلسفی است (Khasronjad, 2007, 138). این دیدگاه بر اهمیت انتخاب داستان‌هایی با مضامین عمیق تأکید دارد که بتوانند کودکان را به تأمل و گفت‌وگو وادار کنند.

برخی صاحب‌نظران معتقدند داستان‌های فبک باید با بافت فرهنگی کودکان هم‌سو باشند تا حس تعلق و هویت را تقویت کنند (Jackson & Heath, 2017, 32). یسپرسن، از پیشگامان فبک، تأکید دارد مفاهیمی چون همدلی و عدالت، جهان‌شمول‌اند و می‌توانند فراتر از مرزهای فرهنگی عمل کنند (Naji, 2019). همچنین داستان‌های خارجی با ارائه مضامین مشترک انسانی و دیدگاه‌های متنوع، به گسترش افق‌های فکری کودکان کمک کرده و آن‌ها را با مسائل بین‌فرهنگی آشنا می‌سازند (Elanwar et al., 2022). این ویژگی، داستان‌های خارجی را به منابعی ارزشمند برای پرورش تفکر مراقبتی تبدیل می‌کند، زیرا کودکان را به درک شباهت‌ها و تفاوت‌های انسانی در فرهنگ‌های مختلف ترغیب می‌کنند (Tavakoli Yarki et al., 2025, 110). از این رو ادبیات، به‌عنوان پلی ارتباطی میان انسان‌ها، فارغ از مرزهای جغرافیایی، کودکان را به مطالعه آثار جهانی علاقه‌مند می‌کند (Pintes & Borisova, 2023; Eskandari Sharafi, 2020).

با این حال، کمبود منابع داستانی مناسب برای حلقه‌های کندوکاو، به‌ویژه داستان‌هایی که بتوانند تفکر مراقبتی را تقویت کنند، چالشی جدی برای تسهیلگران فبک است. با توجه به اهمیت پرورش مهارت‌های اخلاقی و اجتماعی در کودکان، این پژوهش می‌تواند به شناسایی منابع داستانی مناسب برای فبک کمک کند و راه را برای طراحی

1- Thinking with the heart
2- Empathic Thinking
3- Affective Thinking
4- Valuative Thinking
5- Active Thinking
6- Normative Thinking

برنامه‌های آموزشی مؤثرتر هموار سازد. از این رو پرسش اصلی پژوهش این است که مؤلفه‌های تفکر مراقبتی تا چه حد در این داستان‌ها حضور دارند و این داستان‌ها چه ظرفیتی برای تقویت تفکر مراقبتی در برنامه فبک دارند؟

پیشینه پژوهش

پژوهش‌های مرتبط با موضوع حاضر بر نقش داستان‌ها در پرورش مهارت‌های فکری کودکان تأکید دارند. Rashtchi (2010) نشان داد داستان‌های ادبی توانایی ارزیابی استدلال و درک روابط علت و معلولی را در کودکان تقویت می‌کنند. Sohrabi (2011) و Akbari et al. (2013) دریافتند داستان‌های کلاسیک فارسی، مانند مثنوی معنوی و شاهنامه، به دلیل نمادپردازی عمیق و محتوای فلسفی، ابزارهایی مؤثر برای ارتقای تفکر فلسفی کودکان هستند. Amini et al. (2017) بر این باورند که بی‌توجهی به رشد عاطفی و احساسات دانش‌آموزان بخشی از برنامه درسی مغفول را تشکیل می‌دهد که نیازمند بازنگری است Safari et al. (2024) در پژوهشی دریافتند که داستان‌های «قصه‌های مجید» هوشنگ مرادی کرمانی از غنای فلسفی، ادبی و روان‌شناختی بالایی برخوردارند، اما با اصلاح ضعف‌های موجود، قابلیت استفاده در برنامه فبک را دارند.

Hessampour and Mosleh (2015) نشان دادند داستان‌های کودکان، صرف‌نظر از منشأ فرهنگی، مفاهیمی مانند هویت، روابط اجتماعی و چالش‌های زندگی را منتقل می‌کنند و بستری برای آموزش تفکر فراهم می‌سازند. Azmatmadar and Ghaedi (2017) و Haidarinasab et al. (2022) تأکید کردند داستان‌های بومی با تطبیق مؤلفه‌های تفکر مراقبتی با فرهنگ محلی، مهارت‌های فکری و اخلاقی کودکان را بهبود می‌بخشند. Bayat et al. (2021) در پژوهشی نشان دادند که استفاده از داستان‌های اخلاقی در محیط استدلال‌ورزی همیارانه، اکتساب و انتقال مهارت‌های تصمیم‌گیری اخلاقی-اجتماعی را در دانش‌آموزان پایه ششم بهبود می‌بخشد. Eftekhari et al. (2023) دریافتند که کتاب تفکر و پژوهش پایه ششم به مؤلفه‌های تفکر مراقبتی توجه دارد، اما بیشتر بر تفکر مبتنی بر فعالیت تمرکز کرده و تفکر عاطفی کمتر مورد توجه است. Abdollahi et al. (2025) دریافتند که آثار تورکوفسکی با تلفیق عاطفه و تعقل، تفکر مراقبتی را تقویت می‌کنند. Moslemi et al. (2024) در تحلیل مجموعه داستان‌های فکری برای کودکان ایرانی دریافتند که مؤلفه‌های تفکر هنجاری، عاطفی و ستایشی غنای بالایی دارند، اما به تفکر فعال و همدلانه کمتر توجه شده است. همچنین Moslemi et al. (2024) دریافتند که در داستان «شازده کوچولو» تفکر عاطفی و در داستان «پینوکیو» تفکر خلاق غالب است. Kiyani and Hashemi (2025) بر این باور است که مولفه‌های عاملیت شامل اراده، آزادی، تفکر، عمل، و مسئولیت‌پذیری است، و سند تحول بنیادین به آن توجه کافی ندارد.

پژوهش‌های خارجی بر ظرفیت جهانی ادبیات کودک در تقویت تفکر فلسفی و مراقبتی تأکید دارند. Davey (2004) بیان کرد که تفکر مراقبتی پیش‌نیاز گفت‌وگوهای فلسفی است. Park and Kim (2016) بر نقش کتاب‌های تصویری در توسعه تفکر انتقادی و مراقبتی تأکید دارند. Dolimpio and Teschers (2016) فبک را رویکردی جامع برای پرورش تفکر مراقبتی می‌دانند. White and Gradovski (2018) بر اهمیت آموزش تفکر مراقبتی به‌عنوان ارزش بنیادین نظام‌های آموزشی تأکید کردند. Ismail (2020) بیان نمود فبک در مالزی کودکان را برای زندگی در جامعه

چندفرهنگی آماده می‌کند. Hawken (2021) تفکر مراقبتی را شرط لازم فلسفه‌ورزی دانست. Jang et al. (2023) دریافتند که برنامه‌های مبتنی بر تفکر مراقبتی نگرش‌های زیست‌محیطی مثبت را تقویت می‌کنند. Pintes and Borisova (2023) معتقدند داستان‌های فلسفی ادبی با زبان ساده و محتوای جذاب، مفاهیم فلسفی را به کودکان منتقل می‌کنند. Jirásek and Jágerová (2024) نیز بر مزایای ادغام فبک در برنامه درسی برای ارتقای مهارت‌های ارتباطی تأکید کردند.

بررسی پیشینه نشان می‌دهد که داستان‌های بومی با تأکید بر ارزش‌های فرهنگی، ابزارهایی کارآمد برای پرورش تفکر مراقبتی هستند. با این حال، تحلیل داستان‌های خارجی گروه سنی ج ضروری است تا ظرفیت آن‌ها در مقایسه با داستان‌های بومی را مشخص کند. این پژوهش با هدف شناسایی و تحلیل داستان‌های خارجی برای استفاده در فبک، به تقویت تفکر مراقبتی کمک می‌کند.

روش

در پژوهش حاضر از روش کیفی با رویکرد توصیفی-تفسیری استفاده شد. تحلیل داده‌ها، که اساس اعتبار پژوهش‌های کیفی است، بر مبنای تحلیل محتوای قیاسی انجام گرفت. به گفته Maykut and Morehouse (1994, 36) پژوهشگران کیفی خود به‌عنوان ابزار پژوهش عمل می‌کنند. در تحلیل محتوای کیفی، دو الگوی استقرایی و قیاسی وجود دارد. در الگوی قیاسی، تحلیل بر اساس مقوله‌های از پیش تعیین‌شده نظری انجام می‌شود (Mayring, 2007, 7). لذا در این پژوهش، تحلیل محتوای کیفی به‌صورت قیاسی و با تمرکز بر مؤلفه‌های تفکر مراقبتی Lipman (2003) انجام شد.

قلمرو پژوهش داستان‌های خارجی گروه سنی ج (۹ تا ۱۲ سال) است. برای انتخاب داستان‌ها، از نمونه‌گیری هدفمند با رعایت حداکثر تنوع استفاده شد. به گفته Lincoln and Guba (1985. 83) اسنادی انتخاب می‌شوند که بیشترین اطلاعات را در قلمرو پژوهش ارائه دهند. بر این اساس، داستان‌های خارجی منتشرشده توسط انتشارات تخصصی کودک و نوجوان در بازه ٦ سال اخیر (۱۴۰۳-۱۳۹٦) بررسی شدند. معیارهای انتخاب شامل تجدید چاپ (شاخص استقبال عمومی)، درون‌مایه فلسفی و کندوکاومحور (با تأکید بر عدالت، آزادی و مسئولیت‌پذیری)، نگارش توسط نویسندگان برجسته با سبک‌های متنوع و جوایز معتبر، و انتشار توسط ناشران معتبر حوزه کودک بود.

واحدهای تحلیل شامل جمله، بند و کل داستان بودند. طبق نظر Maykut and Morehouse (1994, 39)، داده‌ها به واحدهای معنایی تقسیم می‌شوند. در این پژوهش، هر جمله و بند به‌عنوان واحد ثبت و کل داستان به‌عنوان واحد زمینه در نظر گرفته شد. ملاک تحلیل، مؤلفه‌های تفکر مراقبتی Lipman (2003) شامل تفکر همدلانه، عاطفی، قدردان، فعال و هنجاری بود. چک‌لیستی از این مؤلفه‌ها تهیه شد و مفاهیم مرتبط با هر مؤلفه در آن ثبت گردید. سپس داستان‌های منتخب با این معیارها نقد و بررسی شدند. همچنین مقایسه مستمر داده‌ها تا رسیدن به نقطه اشباع و اطمینان از عدم وجود اطلاعات جدید ادامه یافت. به منظور اعتمادسازی، از روش مسیر ممیزی[1] استفاده شد. به

1- Building an audit trail

این صورت که مراحل پژوهش گام‌به‌گام ثبت و در اختیار صاحب‌نظران تعلیم‌وتربیت قرار گرفت و پس از تأیید هر مرحله توسط ایشان، مرحله بعدی آغاز شد.

یافته‌ها

این پژوهش به بررسی مؤلفه‌های تفکر مراقبتی در ده داستان منتخب خارجی گروه سنی «ج» پرداخته است. در ادامه به شرح یافته‌ها پرداخته شده است.

۱. ندای مرداب (The Swamp's Call)

در داستان ندای مرداب (2023) kalli، که بر اساس ترجمه‌ی ناهید خدایاری از اثر دیوید کالی است، روایت بوریس، پسری با ویژگی‌های غیرعادی مانند آبشش است که توسط زوجی مهربان در مرداب پیدا شده و بزرگ می‌شود. بوریس تلاش می‌کند مانند دیگر کودکان زندگی کند، اما تردید درباره هویتش او را به سوی مرداب، جایی که احساس تعلق می‌کند، می‌کشاند. این داستان مؤلفه‌های تفکر مراقبتی را به‌زیبایی بازتاب می‌دهد. والدین بوریس با پذیرش او علی‌رغم تفاوت‌هایش، ارزش عشق بی‌قیدوشرط را نشان می‌دهند؛ پاسخی ساده به سؤال بوریس («چون دوستت داشتیم») نوع‌دوستی را برجسته می‌کند. عواطف بوریس، از تشویش و سردرگمی در جست‌وجوی هویت تا زنده شدن خاطرات کودکی با بوی مرداب، عمق عاطفی داستان را نشان می‌دهد. او ابتدا سعی می‌کند با هنجارهای انسانی هماهنگ شود، اما به‌تدریج تفاوت‌هایش را می‌پذیرد، که نقدی بر هنجارهای اجتماعی است. فعالیت‌های بوریس، مانند بازی، یادگیری و بازگشت به مرداب، کنشگری او را در مسیر هویت‌یابی بازتاب می‌دهد. همدلی والدین در توجه به نیازهای عاطفی بوریس و تلاش او برای درک معنای عشق، ارتباط عمیقی با تفکر مراقبتی ایجاد می‌کند. این داستان به کودکان می‌آموزد که پذیرش خود و دیگران، همراه با درک احساسات، ارزش‌های انسانی را تقویت می‌کند.

۲. اما فردیناند این کار را نکرد (But Ferdinand Didn't Do It)

در داستان اما فردیناند این کار را نکرد (2022) Leaf، که با ترجمه طاهره آدینه‌پور منتشر شده است، روایت گوساله‌ای صلح‌جو به نام فردیناند است که در میان گله‌ای پرشور زندگی می‌کند. برخلاف گاوهای دیگر که به رقابت و گاوبازی علاقه دارند، فردیناند به اشتباه برای مسابقه گاوبازی انتخاب می‌شود، اما در میدان، آرام می‌نشیند و گل‌ها را بو می‌کند. این داستان مؤلفه‌های تفکر مراقبتی را به‌زیبایی بازتاب می‌دهد. فردیناند با ترجیح آرامش زیر درخت بلوط و لذت بردن از طبیعت، ارزش‌های صلح‌طلبی و زیبایی‌شناسی را نشان می‌دهد. او با اعتمادبه‌نفس، بدون توجه به قضاوت دیگران، به آرامش خود پایبند می‌ماند، که نشان‌دهنده عمق عاطفی و خودباوری اوست. مادر فردیناند با درک شادی و آرامش او، با همدلی او را آزاد می‌گذارد تا مسیر خود را دنبال کند. داستان همچنین هنجارهای اجتماعی مبتنی بر رقابت و خشونت را به چالش می‌کشد؛ در حالی که دیگر گاوها به دنبال قدرت‌نمایی‌اند، فردیناند با انتخاب آرامش، جهانی بهتر را ترویج می‌کند. فعالیت او در مقاومت آگاهانه در برابر مبارزه، با نشستن و بوییدن

گل‌ها در میدان گاوبازی، کنشگری معنادارش را نشان می‌دهد. این داستان به کودکان می‌آموزد که پایبندی به ارزش‌های درونی، درک احساسات دیگران و مقاومت در برابر فشارهای اجتماعی، به زندگی معنادار منجر می‌شود.

۳. پرنده قرمز (The Red Bird)

داستان پرنده قرمز Lindgren (2021)، روایتگر ماجرای متیو و آنا، دو کودک یتیم است که پس از فقدان والدین، تحت سرپرستی مزرعه‌داری خشن قرار می‌گیرند. با وجود سختی‌ها و تحقیر همکلاسی‌ها در مدرسه به دلیل فقر، آن‌ها امیدوار به بهبود زندگی‌اند. پرنده‌ای قرمز آن‌ها را به سرزمینی جادویی می‌برد تا آزادانه بازی کنند و شادی را تجربه کنند. این داستان مؤلفه‌های تفکر مراقبتی را به‌زیبایی بازتاب می‌دهد. پرنده قرمز، نماد امید و خلاقیت، ارزش آزادی و زیبایی را در برابر محدودیت‌های زندگی نشان می‌دهد. عواطف کودکان، از غم پنهان در گریه‌هایشان تا شادی رقص در طویله، تاب‌آوری و احساسات عمیق آن‌ها را به تصویر می‌کشد. داستان هنجارهای سرکوبگرانه، مانند تنبیه مدیر مدرسه برای خلاقیت متیو، را نقد می‌کند و بر اهمیت آزادی بیان تأکید دارد. فعالیت‌های کودکان، از جمله بازی در سرزمین جادویی، کنشگری آن‌ها برای حفظ امید را نشان می‌دهد. همدلی میان متیو و آنا، با حمایت عاطفی از یکدیگر، روحیه آن‌ها را تقویت می‌کند. این داستان به کودکان می‌آموزد که امید، خلاقیت و حمایت متقابل می‌تواند در برابر سختی‌ها راهگشا باشد و ارزش‌های انسانی را تقویت کند.

٤. فیل ماکارون (Macaroni Elephant)

داستان فیل ماکارونی Kramer (2023)، ماجرای فیلی عاشق ماکارونی را روایت می‌کند که در شهری تحت حاکمیت کانگوروها زندگی می‌کند. کانگوروها با قوانینی ناعادلانه، خوردن ماکارونی را فقط برای خود مجاز کرده‌اند. فیل ماکارون و دوستانش، ناراضی از این محدودیت، دستگاهی می‌سازند که همه چیز را به ماکارونی تبدیل می‌کند و مهمانی بزرگی برپا می‌کنند. کانگوروها فیل را زندانی می‌کنند، اما او با کمک دوستانش فرار کرده و با تبدیل کتاب قوانین به ماکارونی، قانون ناعادلانه را حذف می‌کند. این داستان مؤلفه‌های تفکر مراقبتی را به‌زیبایی بازتاب می‌دهد. فیل ماکارون با وفاداری به ارزش‌های عدالت و آزادی، هویت خود را شکل می‌دهد و برای حقوق همگان مبارزه می‌کند. عواطف او، از ناراحتی ناشی از محدودیت‌ها تا شادی خلق دستگاه ماکارونی‌ساز، تصمیماتش را هدایت می‌کند. داستان هنجارهای ناعادلانه اجتماعی را نقد می‌کند، جایی که فیل‌ها از لذت‌های ساده محروم‌اند. فعالیت‌های جمعی، مانند ساخت دستگاه و برگزاری مهمانی، کنشگری خلاقانه آن‌ها را نشان می‌دهد. همدلی و اتحاد دوستان فیل در حمایت از او و مبارزه برای عدالت، قدرت همبستگی را برجسته می‌کند. این داستان به کودکان می‌آموزد که وفاداری به ارزش‌ها، بیان صادقانه عواطف و همکاری می‌تواند بی‌عدالتی را تغییر دهد.

۵. دشمن[1] (The Enemy)

داستان دشمن Kali (2022)، ماجرای دو سرباز را روایت می‌کند که در گودال‌های جداگانه در بیابانی بی‌انتها گیر

1- a book about peace

افتاده‌اند. آن‌ها بر اساس دفترچه‌های راهنمای جنگی، یکدیگر را دشمن خونخوار می‌پندارند و برای نابودی هم تلاش می‌کنند. اما یکی از سربازها به انسانیت دشمن فکر می‌کند و درمی‌یابد که او نیز مانند خودش از جنگ خسته است و آرزوهای ساده‌ای دارد. این داستان مؤلفه‌های تفکر مراقبتی را به‌زیبایی بازتاب می‌دهد. سرباز با پایبندی به ارزش‌های انسانی، مانند امتناع از آسیب به حیوانات و طبیعت، و کشف ارزش‌های مشترک با دشمن، هنجارهای تحمیلی جنگ را نقد می‌کند. عواطف او، از تنهایی و آرزوی صلح، احساسات انسان‌دوستانه‌اش را نشان می‌دهد. داستان هنجارهای خشونت‌بار جنگی، مانند دستور کشتن دشمن، را به چالش می‌کشد و سرباز با زیر سؤال بردن آن‌ها، به دنبال صلح است. فعالیت‌های او، مانند حرکت سینه‌خیز برای بقا، کنشگری‌اش را نشان می‌دهد. همدلی سرباز در درک وضعیت مشابه دشمن، که تنها یک گلوله شلیک می‌کند، او را به فهم عمیق‌تری از انسانیت می‌رساند. این داستان به کودکان می‌آموزد که همدلی، نقد هنجارهای نادرست و پایبندی به ارزش‌های انسانی می‌تواند راه صلح را هموار کند.

٦. غول قوطی ماکارون (Le génie de la boîte de raviolis)

داستان غول قوطی ماکارونی (Vullo, (2021، ماجرای آرماند، کارمند کارخانه ماکارونی را روایت می‌کند که از زندگی یکنواخت خسته است. او با باز کردن قوطی ماکارونی، غولی جادویی را آزاد می‌کند که دو آرزوی او را برآورده می‌سازد. آرماند، به‌جای آرزوهای بزرگ، چمن‌زاری سرسبز و غذایی ساده می‌خواهد. غول آرزوها را محقق می‌کند، اما خود آرزوی شنا در رودخانه‌ای خنک دارد. این داستان مؤلفه‌های تفکر مراقبتی را به‌زیبایی بازتاب می‌دهد. آرماند با انتخاب چمن‌زار و غذا، ارزش‌های انسانی مانند آرامش و لذت‌های ساده را برجسته می‌کند. عواطف او، از شگفتی در مواجهه با غول تا سردرگمی در انتخاب آرزوها، حساسیت عاطفی‌اش را نشان می‌دهد. داستان هنجارهای مادی‌گرایانه را به چالش می‌کشد؛ آرماند با رد پیشنهادات مادی غول، به ارزش‌های شخصی خود پایبند می‌ماند. فعالیت‌های او، مانند گل‌کاری و کمک به غول برای تحقق آرزویش، کنشگری معنادارش را بازتاب می‌دهد. همدلی آرماند در درک نیازهای غول و ایجاد ارتباط عاطفی با او، عمق روابط انسانی را نشان می‌دهد. این داستان به کودکان می‌آموزد که ارزش‌گذاری به سادگی، بیان عواطف و همدلی می‌تواند زندگی را معنادار کرده و هنجارهای محدودکننده را تغییر دهد.

۷. درخت بخشنده (The Giving Tree)

داستان درخت بخشنده (Silverstein, (2023، با نویسندگی و تصویرگری رابطه عمیق میان درخت و پسری را روایت می‌کند که از کودکی تا بزرگسالی در کنار هم رشد می‌کنند. با بزرگ شدن پسر، نیازهایش تغییر می‌کند و او کمتر به درخت سر می‌زند، اما درخت همواره با محبت بی‌چشمداشت به او می‌بخشد. در نهایت، وقتی پسر، خسته و تنها، بازمی‌گردد، درخت با تنه‌ای خشک همچنان او را در آغوش می‌کشد. این داستان مؤلفه‌های تفکر مراقبتی را به‌زیبایی بازتاب می‌دهد. درخت با بخشش بی‌انتها، ارزش عشق بی‌قیدوشرط را نشان می‌دهد، که در شادی‌اش از

کمک به پسر نمود دارد. عواطف درخت، از شادی در حضور پسر تا اندوه در دوری او، عمق عاطفی داستان را برجسته می‌کند. داستان با تطبیق درخت با نیازهای متغیر پسر، مانند دادن سیب برای فروش یا تنه برای ساخت قایق، انعطاف در برابر هنجارهای زندگی را نشان می‌دهد. فعالیت‌های درخت، از بخشیدن شاخه‌ها تا تنه، کنشگری بی‌چشمداشت او را بازتاب می‌دهد. همدلی درخت در درک نیازهای پسر بدون نیاز به بیان، ارتباط عمیق انسانی را نشان می‌دهد. این داستان به کودکان می‌آموزد که محبت بی‌انتها، درک عاطفی و همدلی می‌تواند روابط را معنادار کند.

۸. نقطه می‌خواست فرار کند (The Point Wanted to Run Away)

داستان نقطه می‌خواست فرار کند (Matar, (2023، ماجرای نقطه‌ای کوچک را روایت می‌کند که از نقش خود در جمله‌ها خسته شده و احساس بی‌ارزشی می‌کند. نقطه در آرزوی تبدیل شدن به چیزی بزرگ‌تر، مانند خط یا شکلی پیچیده، به سفری در دنیای ناشناخته می‌رود. او با شکل‌های مختلف آشنا می‌شود و درمی‌یابد که حتی کوچک‌ترین نقطه نقش مهمی در جهان دارد و به همان شکل ارزشمند است. این داستان مؤلفه‌های تفکر مراقبتی را به‌زیبایی بازتاب می‌دهد. جست‌وجوی نقطه برای ارزش وجودی، با پرسش «نقطه بودن چه فایده‌ای دارد؟» و تصور خود به‌عنوان «ماه بالای جنگل»، ارزش ذاتی او را نشان می‌دهد. عواطف نقطه، از احساس بی‌اهمیتی تا اشتیاق برای خلاقیت و آزادی، او را به درک بهتری از خود هدایت می‌کند. داستان هنجارهای اجتماعی، مانند انتظار نقطه در انتهای جمله‌ها، را به چالش می‌کشد و او را به تأمل در نقش خود در جامعه وا می‌دارد. فعالیت نقطه در سفر و جست‌وجوی معنا، کنشگری‌اش برای هویت‌یابی را نشان می‌دهد. همدلی نقطه با طبیعت، مانند تصور خود به‌عنوان درخت، ارتباط عمیق او با جهان را بازتاب می‌دهد. این داستان به کودکان می‌آموزد که خودباوری، خلاقیت و هماهنگی با طبیعت ارزش هر موجودی را نشان می‌دهد.

۹. انشا (Essay)

داستان انشا(Scarmetta, (2017 ، ماجرای پدرو پسربچه‌ای در جهانی جنگ‌زده را روایت می‌کند. پدرو در حین بازی فوتبال و شادی کودکانه، با دستگیری پدر دوستش، دنیل، مواجه می‌شود. این واقعه او را با بی‌عدالتی، قدرت و مسئولیت آشنا می‌کند. پدر دنیل پیش از دستگیری، مسئولیت مغازه را به پدرو می‌سپارد و او را از کودکی به سوی چالش‌های بزرگ‌تر هدایت می‌کند. این داستان مؤلفه‌های تفکر مراقبتی را به‌زیبایی بازتاب می‌دهد. پدرو با آرزوی داشتن توپ چرمی و دنیل با واگذاری مغازه، ارزش‌های کیفیت و مسئولیت‌پذیری خانوادگی را نشان می‌دهند. عواطف پدرو، از هیجان گل زدن تا کنجکاوی درباره گریه مادرش، ارتباط عمیق او با احساسات انسانی را برجسته می‌کند. داستان هنجارهای سرکوبگرانه، مانند بازداشت مخالفان توسط سربازان، را نقد می‌کند، اما دنیل ارزش‌های خانوادگی را حفظ می‌کند. فعالیت‌های پدرو در فوتبال و پذیرش مسئولیت مغازه، کنشگری او در برابر بحران را نشان می‌دهد. همدلی پدرو در درک احساسات دنیل و دیگران، حمایت انسانی را در شرایط سخت برجسته می‌کند. این داستان به کودکان می‌آموزد که مسئولیت‌پذیری، بیان عواطف و همدلی می‌تواند در برابر بی‌عدالتی و چالش‌های اجتماعی راهگشا باشد.

۱۰. امیلی و گل‌های پرنده بن (Emily and Ben's Flying Flowers)

داستان امیلی و گل‌های پرنده بن Mayer (2020)، این داستان ماجرای امیلی، دختربچه‌ای شاد و پرانرژی را روایت می‌کند که پس از مرگ برادرش، بن، در غم فرو می‌رود و از دیگران فاصله می‌گیرد. خانواده و دوستان با صبر به او کمک می‌کنند تا با غم کنار بیاید و یاد بگیرد که گریه نشانه ضعف نیست. امیلی کم‌کم می‌پذیرد که غمگین بودن طبیعی است و با حفظ خاطرات بن در قلبش، به زندگی ادامه می‌دهد. این داستان مؤلفه‌های تفکر مراقبتی را به‌زیبایی بازتاب می‌دهد. امیلی با نقاشی‌های رنگارنگ و حفظ خاطرات بن، ارزش زندگی و پیوندهای عاطفی را گرامی می‌دارد. عواطف او، از غم در نقاشی‌های تیره تا امید در آثار رنگارنگ، احساسات عمیقش را نشان می‌دهد. داستان با توضیح والدین درباره بیماری بن، پذیرش مرگ به‌عنوان بخشی از زندگی را به امیلی می‌آموزد و هنجارهای تلخ زندگی را بازتاب می‌دهد. فعالیت امیلی در نقاشی، ابزاری خلاقانه برای مدیریت غم و بازگشت به امید است. همدلی او در نجات پروانه از گودال و همراهی با بن، ارتباط عاطفی‌اش با طبیعت و دیگران را نشان می‌دهد. این داستان به کودکان می‌آموزد که بیان عواطف، همدلی و فعالیت‌های خلاقانه می‌تواند به پذیرش و بهبود منجر شود. در ادامه در جدول ۱، داستان‌های منتخب خارجی گروه سنی «ج» و فراوانی مؤلفه‌های تفکر مراقبتی در آن‌ها آورده شده است.

جدول ۱. فراوانی مؤلفه‌های تفکر مراقبتی در داستان‌های منتخب خارجی گروه سنی «ج»

Table 1. Frequency of Careing Thinking Components in Selected Foreign Stories for Age Group "J"

مجموع Total	تفکر مبتنی بر ارزش Value-based thinking	تفکر مبتنی بر عواطف Emotion-based thinking	تفکر مبتنی بر هنجار Norm-based thinking	تفکر مبتنی بر فعالیت Activity-based thinking	تفکر مبتنی بر همدلی Empathy-based thinking	داستان Story
23	5	6	3	5	4	ندای مرداب
22	4	5	4	6	3	اما فردیناند این کار را نکرد
26	4	7	5	6	4	پرنده قرمز
23	3	6	4	7	3	فیل ماکارون
27	5	7	5	6	4	دشمن
21	3	5	4	6	3	غول قوطی ماکارون
19	3	5	2	5	4	درخت بخشنده
18	4	5	3	4	2	نقطه می‌خواست فرار کند
28	4	6	5	7	6	انشا
24	5	4	4	6	5	امیلی و گل‌های پرنده‌ی بن
231	40	56	39	58	38	مجموع داستان های خارجی

بر اساس تحلیل‌های انجام‌شده و اطلاعات جدول ارائه‌شده، تنوع قابل‌توجهی در حضور مؤلفه‌های تفکر مراقبتی در داستان‌های منتخب خارجی گروه سنی «ج» مشاهده می‌شود. برخی داستان‌ها به‌طور برجسته‌ای به این مؤلفه‌ها پرداخته‌اند، در حالی که در برخی دیگر، توجه به این مؤلفه‌ها محدودتر بوده است. در این زمینه، داستان «انشا» با ۲۸

نمود از مؤلفه‌های تفکر مراقبتی، بیش‌ترین توجه را به این عناصر اختصاص داده است. در این داستان، بیش‌ترین حضور در مؤلفه‌های «تفکر مبتنی بر فعالیت» (۷ نمود)، «تفکر مبتنی بر عواطف» (٦ نمود)، و «تفکر مبتنی بر همدلی» (٦ نمود) مشاهده می‌شود. داستان‌های «دشمن» (۲۷ نمود) و «پرنده قرمز» (۲٦ نمود) نیز توجه بیشتری نسبت به دیگر داستان‌ها به مؤلفه‌های تفکر مراقبتی نشان داده‌اند.

از طرفی، برخی داستان‌ها مانند «نقطه می‌خواست فرار کند» با ۱۸ نمود و «درخت بخشنده» با ۱۹ نمود، کم‌ترین توجه را به مؤلفه‌های تفکر مراقبتی نشان داده‌اند. در داستان «نقطه می‌خواست فرار کند»، بیش‌ترین حضور مربوط به «تفکر مبتنی بر عواطف» (۵ نمود) و «تفکر مبتنی بر ارزش» (٤ نمود) است. به همین ترتیب، در «درخت بخشنده»، «تفکر مبتنی بر عواطف» و «تفکر مبتنی بر فعالیت» (هر کدام ۵ نمود) برجسته‌تر هستند، اما «تفکر مبتنی بر هنجار» (۲ نمود) حضور کم‌رنگی دارد.

علاوه بر موارد گفته‌شده، در داستان‌های تحلیل‌شده، تفکر مبتنی بر فعالیت با ۵۸ نمود، بیش‌ترین حضور را داشته است. در داستان‌هایی مانند «انشا» و «فیل ماکارون»، این مؤلفه به‌ویژه در پردازش تحولات روایی نقش داشته است. تفکر مبتنی بر عواطف با ٥٦ نمود در رتبه دوم قرار دارد. داستان‌هایی مانند «دشمن» و «پرنده قرمز» از جمله داستان‌هایی هستند که در آن‌ها این مؤلفه به‌طور خاص برجسته شده است. تفکر مبتنی بر ارزش با ٤۰ نمود در رتبه سوم قرار دارد. داستان‌هایی مانند «ندای مرداب» و «دشمن» از جمله داستان‌هایی هستند که به‌طور ویژه به این مؤلفه پرداخته‌اند. تفکر مبتنی بر هنجار با ۳۹ نمود و تفکر مبتنی بر همدلی با ۳۸ نمود به ترتیب کم‌ترین حضور را در میان مؤلفه‌ها داشته‌اند. این دو مؤلفه در مقایسه با دیگر مؤلفه‌ها در تعداد کمتری از داستان‌ها دیده می‌شوند. با این حال، همدلی در داستان «انشا» (٦ نمود) و ارزش‌ها در داستان‌هایی مانند «ندای مرداب» و «امیلی و گل‌های پرنده‌ی بن» (هر کدام ۵ نمود) به‌طور قابل‌توجهی حضور دارند.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر، تحلیل ظرفیت داستان‌های خارجی گروه سنی ج (۹ تا ۱۲ سال) برای پرورش تفکر مراقبتی در چارچوب برنامه فلسفه برای کودکان (فبک) بود. داستان‌های منتخب شامل «ندای مرداب»، «اما فردیناند این کار را نکرد»، «پرنده قرمز»، «فیل ماکارون»، «دشمن»، «غول قوطی ماکارون»، «درخت بخشنده»، «نقطه می‌خواست فرار کند»، «انشا» و «امیلی و گل‌های پرنده‌ی بن» با روش تحلیل محتوای قیاسی و بر اساس مؤلفه‌های تفکر مراقبتی Lipman (2003)، شامل تفکر همدلانه، عاطفی، قدردان، فعال و هنجاری، بررسی شدند. یافته‌ها نشان داد که این داستان‌ها با روایت‌های جهان‌شمول و متنوع، ظرفیت بالایی برای تقویت مهارت‌های فکری، اخلاقی و اجتماعی در حلقه‌های کندوکاو فبک دارند. تفکر مراقبتی، به‌عنوان رکنی بنیادین در فبک، با تأکید بر تعاملات انسانی، ارزش‌ها و عواطف، کودکان را به تأمل در مسائل اخلاقی و اجتماعی هدایت می‌کند. در این میان، «انشا» با غنای بالای تفکر فعال و همدلانه، پرمایه‌ترین و «نقطه می‌خواست فرار کند» با کمترین حضور تفکر همدلانه، کم‌مایه‌ترین داستان شناخته شدند.

تفکر همدلانه در داستان‌هایی مانند «انشا» و «امیلی و گل‌های پرنده‌ی بن» برجسته است. در «انشا»، تلاش پدرو

برای درک احساسات دوستش دنیل در مواجهه با بازداشت پدرش، همدلی را به‌عنوان پلی برای پیوندهای انسانی به تصویر می‌کشد. این ویژگی، گفت‌وگوهای فلسفی را در فبک غنی‌تر می‌کند. Hessampour and Mosleh (2015) همدلی را رکنی محوری در تفکر مراقبتی می‌دانند که کاوش‌های اخلاقی را تسهیل می‌کند. Moslemi et al. (2024) نیز نشان دادند که روایت‌های عاطفی با تقویت پیوندهای عاطفی، گفت‌وگوهای فبک را ملموس‌تر می‌کنند. این پژوهش، برخلاف مطالعات پیشین که بر داستان‌های بومی تمرکز داشتند، ظرفیت داستان‌های خارجی را در پرورش همدلی با تکیه بر مضامین جهانی برجسته می‌کند و نشان می‌دهد که این داستان‌ها می‌توانند کودکان را به درک دیدگاه‌های متنوع فرهنگی ترغیب کنند.

تفکر عاطفی در «پرنده قرمز»، «دشمن»، «امیلی و گل‌های پرنده‌ی بن» و به‌ویژه «انشا» پررنگ است. در «امیلی و گل‌های پرنده‌ی بن»، غم امیلی از فقدان برادرش و در «دشمن»، تردید سرباز درباره ماهیت دشمن، بستری برای کاوش‌های عاطفی و اخلاقی فراهم می‌کنند. این داستان‌ها پرسش‌هایی درباره تأثیر عواطف بر رفتارهای اخلاقی برمی‌انگیزند. Azmatmadar and Ghaedi (2017) تأکید دارند که خودآگاهی عاطفی، کودکان را به تصمیم‌گیری مسئولانه هدایت می‌کند. Pintes and Borisova (2023) نیز نشان دادند که داستان‌های عاطفی، تفکر مراقبتی را در حلقه‌های کندوکاو تعمیق می‌بخشند. این پژوهش ظرفیت داستان‌های خارجی را برای برانگیختن تأملات عاطفی در بستر دیدگاه‌های جهانی تأیید می‌کند و آن‌ها را ابزاری مؤثر برای غنی‌سازی گفت‌وگوهای فبک می‌داند.

تفکر قدردان در «ندای مرداب»، «درخت بخشنده» و «انشا» برجسته است. در «ندای مرداب»، پذیرش بی‌قید و شرط بوریس توسط والدینش، پرسش‌هایی درباره ارزش‌های انسانی ایجاد می‌کند. Rashtchi (2010) آموزش ارزش‌ها از طریق ادبیات را برای تقویت هویت اخلاقی کودکان کلیدی می‌دانند. Moslemi et al. (2024) نیز نشان دادند که داستان‌های ایرانی با زمینه‌های عاطفی و اخلاقی، ارزش‌ها را به‌صورت ملموس منتقل می‌کنند. این پژوهش بر ظرفیت داستان‌های خارجی برای انتقال ارزش‌های جهان‌شمول تأکید دارد، اما «نقطه می‌خواست فرار کند» کمترین حضور این مؤلفه را نشان داد که نیاز به بازنگری در انتخاب داستان‌ها را مطرح می‌کند.

تفکر هنجاری در «دشمن»، «پرنده قرمز»، «انشا» و «فیل ماکارون» دیده می‌شود. در «دشمن»، پرسش سرباز درباره هنجارهای جنگی، تأملاتی درباره تعادل بین هنجارهای اجتماعی و ارزش‌های انسانی برمی‌انگیزد. Haidarinasab et al. (2022) و Eftekhari et al. (2023) آگاهی از هنجارها را برای تقویت مهارت‌های اجتماعی مؤثر می‌دانند. این پژوهش نشان می‌دهد که داستان‌های خارجی با طرح هنجارهای جهانی، گفت‌وگوهای فلسفی فبک را تقویت می‌کنند و کودکان را به تأمل در مسئولیت‌های جمعی ترغیب می‌کنند.

تفکر فعال در «فیل ماکارون» و به‌ویژه «انشا» پررنگ است. در «انشا»، همکاری گروهی پدرو برای حفظ مغازه، کنش‌های عملی را برجسته می‌کند. Moslemi et al. (2024) و Pintes and Borisova (2023) ظرفیت داستان‌های فعال‌محور را برای فبک تأیید می‌کنند. این پژوهش نشان داد که داستان‌های خارجی با تأکید بر کنش‌های عملی، کودکان را به فعالیت‌های مسئولانه هدایت می‌کنند.

یافته‌ها نشان می‌دهند که داستان‌های خارجی گروه سنی ج، به‌ویژه «انشا»، «دشمن» و «پرنده قرمز»، با غنای بالای مؤلفه‌های تفکر مراقبتی، ابزارهایی مؤثر برای فبک هستند. این داستان‌ها با پیوند کودکان به دیدگاه‌های جهانی، بستری

برای گفت‌وگوهای فلسفی و پرورش تفکر اخلاقی و اجتماعی فراهم می‌کنند. با این حال، داستان‌هایی مانند «نقطه می‌خواست فرار کند» با حضور کمرنگ برخی مؤلفه‌ها، نیاز به بازنگری در انتخاب داستان‌ها را نشان می‌دهند. این یافته‌ها با پژوهش‌های Moslemi et al. (2024) و Pintes and Borisova (2023) هم‌خوانی دارند که بر ظرفیت داستان‌های عاطفی و ارزش‌محور تأکید دارند.

برای بهره‌گیری بهینه، تسهیلگران فبک باید پرسش‌های کندوکاومحور متناسب با هر داستان طراحی کنند تا کودکان به تأمل در همدلی، ارزش‌ها و هنجارها هدایت شوند. پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های میدانی برای ارزیابی تأثیر این داستان‌ها بر تفکر مراقبتی و مهارت‌های اجتماعی کودکان ایرانی انجام شود و مقایسه‌ای با داستان‌های بومی صورت گیرد. ترکیب داستان‌های خارجی و بومی می‌تواند تعادلی بین هویت بومی و دیدگاه‌های جهانی ایجاد کند، که با اهداف فبک برای پرورش شهروندانی متفکر و همدل هم‌راستاست.

محدودیت‌های پژوهش شامل تمرکز صرف بر مؤلفه‌های تفکر مراقبتی لیپمن و عدم ارزیابی تأثیر داستان‌ها در محیط‌های آموزشی واقعی است. تفاوت‌های فردی کودکان، مانند ویژگی‌های شخصیتی، نیز در تحلیل لحاظ نشده‌اند. برای پژوهش‌های آتی، ارزیابی‌های میدانی در کلاس‌های فبک و افزودن فعالیت‌های عملی متناسب با داستان‌ها پیشنهاد می‌شود تا اثربخشی آن‌ها در پرورش تفکر مراقبتی و تصمیم‌گیری اخلاقی کودکان سنجیده شود. این رویکرد می‌تواند کاربردپذیری داستان‌های خارجی در فبک را تقویت کند.

مشارکت نویسندگان: نویسنده اول وظیفه گردآوری داده‌ها، پیاده‌سازی فرآیند تحلیل محتوای داستان‌ها و تدوین نگارش نخست مقاله را بر عهده داشته است. نویسنده دوم به‌عنوان نویسنده مسئول، هدایت مسیر پژوهش، طراحی روش‌شناسی، و بازخوانی و ساماندهی نهایی مقاله را انجام داده است. نویسنده سوم با ارائه دیدگاه‌های تخصصی در خصوص چارچوب نظری پژوهش و بازبینی تحلیلی یافته‌ها، همکاری علمی داشته است. همهٔ نویسندگان نسخهٔ نهایی مقاله را مطالعه و تأیید نهایی نموده‌اند.

قدردانی: پژوهشگران مراتب سپاس خود را نسبت به همه استادان و صاحب‌نظران علوم تربیتی که در اعتباربخشی به مراحل تحلیل، ما را یاری رساندند، ابراز می‌دارند.

تعارض منافع: نویسندگان گواهی می‌دهند که هیچ گونه تضاد منافع مالی، موقعیتی، شخصی یا نهادی که پیامدهای پژوهش را تحت تأثیر قرار دهد، در این مقاله وجود ندارد.

تأمین مالی: پژوهش حاضر از هیچ موسسه و نهادی حمایت مالی دریافت نکرده و کلیه هزینه ها بر عهده پژوهشگران بوده است.

بیانیه دسترس‌پذیری داده‌ها: تمامی مستندات تحلیلی، جداول کدگذاری و داده‌های خام استخراج‌شده از داستان‌ها، در صورت درخواست منطقی از سوی پژوهشگران یا علاقه‌مندان، توسط نویسنده مسئول در دسترس قرار خواهد گرفت.

بیانیه استفاده از هوش مصنوعی: در این مقاله، نویسندگان از ابزار چت‌جی‌پی‌تی صرفاً به‌قصد بهبود ساختار زبانی و افزایش روان‌خوانی متن بهره گرفته‌اند. همهٔ بروندادهای این ابزار با دقت و حساسیت علمی توسط نویسندگان بررسی، بازبینی و ویرایش شده است و مسئولیت کامل درستی محتوا، اصالت علمی و نگارش نهایی مقاله بر عهدهٔ نویسندگان است.

تأییدیه اخلاقی: همهٔ مراحل پژوهش، از انتخاب و تحلیل داستان‌ها تا گزارش‌دهی یافته‌ها، با التزام به اصول اخلاقی همچون صداقت علمی، امانت‌داری در استناددهی و شفافیت در ارائه نتایج، انجام شده است.

References

Abdollahi, Z., Boozari, A. & Sheykh rezaee, H. (2026). A reflection on the potential of Einar Turkowski's picture book based on the components of the P4c program. *Thinking and Children, 16*(2), 231–257. https://doi.org/10.30465/fabak.2026.10216 [Persian]

Aghili, S. R., Alomalhoda, J., & Fathi Vajargah, K. (2019). Examining the dominant principles in the designing of the appropriate model for moral education in the elementary period of the Iranian educational system. *Journal of Educational Sciences, 26*(1), 15–34. https://doi.org/10.22055/edus.2019.26634.2585 [Persian]

Ajorloo, N., Yarigholi, B., & Golmohammad Nezhad Bahrami, G. (2024). High quality education model in dense student classrooms: A grounded theory approach. *Journal of Educational Sciences, 32*(1), 47–70. https://doi.org/10.22055/edus.2024.45832.3550

Akbari, A., Javidi Kalatehjafarabadi, T., Shabani Varaki, B., & Taghavi, M. (2013). Philosophy for Children (P4C): Philosophic conceptions in the stories of classic texts of Persian literature. *Thinking and Children, 3*(6), 1–25. https://fabak.ihcs.ac.ir/article_721.html[Persian]

Amini, M., Shekari, A., & Taghvaei, Z. (2017). The narration of immature emotions and feelings of secondary level students: A symbol of null curriculum (A study by educational connoisseurship and criticism). *Journal of Educational Sciences, 24*(2), 69–88. https://doi.org/10.22055/edu.2017.16984.1723 [Persian]

Ansarizadeh, F., Keramati, M. R., Fazllolahi, S., & Gillies, R. M. (2023). The process and solutions of implementing cooperative learning approach in elementary schools: A meta-synthesis study. *Journal of Educational Sciences, 32*(1), 25–46. https://doi.org/10.22055/edus.2024.44854.3511

Azmatmadar, F., & Ghaedi, Y. (2017). A study on Persian humorous stories with regard to components of philosophical thinking. *Philosophy of Education, 2*(2), 92–119. https://doi.org/10.1001.1.25382802.1396.2.2.8.5 [Persian]

Bayat, M., Fardanesh, H., Hatami, J., & Talaee, E. (2021). The effect of pre-training and scripting strategies in a collaborative reasoning-based learning environment on the acquisition and transfer of decision-making skills and satisfaction. *Journal of Educational Sciences, 28*(2), 59–78. https://doi.org/10.22055/edus.2021.36064.3165 [Persian]

Biggeri, M., & Santi, M. (2012). The missing dimensions of children's well-being and well-becoming in education systems: Capabilities and philosophy for children. *Journal of Human Development and Capabilities, 13*(3), 373–395. https://doi.org/10.1080/19452829.2012.694858

Davey, S. (2014). Consensus, Caring and Community: An Inquiry into Dialogue. Analytic Teaching, 25(1). Retrieved from https://journal.viterbo.edu/index.php/at/article/view/816

Dehbashei, A., Pourshafe, H., & Ayat, M. (2025). The effects of future perspectives on students' curriculum: A synthesis based on Roberts' model. *Journal of Educational Sciences, 32*(1), 1–24. https://doi.org/10.22055/edus.2023.44286.3477

D'Olimpio, L., & Teschers, C. (2016). Philosophy for children meets the art of living: A holistic approach to an education for life. *Philosophical Inquiry in Education, 23*(2), 114–124. https://doi.org/10.7202/1070458ar

Eftekhari, H., Eftekhari, J., & Eftekhari, E. (2023). Evaluation of the application of care thinking components from Lipman's point of view in the intended curriculum content

of the sixth grade of elementary school. *Educational and Scholastic Studies, 11*(4), 574–592. https://doi.org/10.1001.1.2423494.1401.11.4.23.1 [Persian]

Elanwar, A. M., Mehanna, G. H., & Al Khalaf, H. A. (2022). The impact of the translated world literature on Arab children. *Dirasat: Human and Social Sciences, 49*(4), 1–13. https://doi.org/10.35516/hum.v49i4.2017

Eskandari Sharafi, F. (2020). A critique of the psychological richness of the short story collection “The Tanoor and Other Stories” by Houshang Moradi Kermani, based on Matthew Lipman’s philosophical framework. *Rokhsar-e Zaban, 14*(15), 29–56. https://rokhsarezaban.ir/ [Persian]

Haidarinasab, F., Kazzazi, M., & Baygzade, K. (2022). Analysis of Farhad Hassanzadeh's teen novels based on Lipman's concept of caring thinking (Case study: Stories of age groups "D" and "E" with the theme of resilience in the Sacred Defense). *Thinking and Children, 13*(1), 143–173. https://doi.org/10.30465/fabak.2022.7535 [Persian]

Hawken, J. (2021). Entre ontologie et politique, le caring thinking chez Ann Margaret Sharp: Analyse théorique d’une conception singulière du care. *Nouveaux Cahiers de la Recherche en Éducation, 23*(3), 16–39. https://doi.org/10.7202/1092714ar

Hedayati, M. (2015). *Foundations of developmental psychology in the Philosophy for Children program*. Institute for Humanities and Cultural Studies. [Persian]

Hedayati, M. (2019). Construction and standardization of caring thinking questionnaire based on "Philosophy for Children" educational approach. *Journal of Educational Sciences, 25*(2), 131–152. https://doi.org/10.22055/edu.2019.24217.2397 [Persian]

Hedayati, M. (2019a). *Be careful of purely logical thinking*. Institute for Humanities and Cultural Studies. [Persian]

Hedayati, M., & Mahzadeh, H. (2016). Philosophy for children and social problem-solving skills. *Journal of Educational Sciences, 23*(1), 29–54. https://doi.org/10.22055/edu.2016.12133 [Persian]

Hessampour, S., & Mosleh, M. (2015). Connection between children, philosophy and poetic world in the contemporary children literature. *Thinking and Children, 5*(10), 35–58. https://doi.org/10.2991/assehr.k.210519.007 [Persian]

Ismail, S. B. (2020). Matthew Lipman’s pragmatism and the relevance of Philosophy for Children (P4C) to children’s education in Malaysia. *Living Islam: Journal of Islamic Discourses, 3*(1), 167–188. https://doi.org/10.14421/lijid.v3i1.2276

Jackson, M. M., & Heath, M. A. (2017). Preserving Guam's culture with culturally responsive children's stories. *School Psychology International, 38*(5), 458–472. https://doi.org/10.1177/0143034317719944

Jang, M.-W.; Jung, J.-W.; Ji, H.-I. (2023). A Study on the Possibility of an Ecological Education Program on Ecological Sensitivity and Caring Thinking: Focusing on Upper Elementary School Students. *Korean J. Environ. Educ.* 2023, 36, 207–226, https://doi.org/10.17965/kjee.2023.36.3.207

Jirásek, I., & Jágerová, K. (2024). Czech primary school teachers’ experience with the Philosophy for Children (P4C) approach. *Cambridge Journal of Education, 54*(1), 37–52. https://doi.org/10.1080/0305764X.2023.2255540

Kali, D. (2022). *Doshman* [The Enemy] (R. Hirmandi, Trans., 5th ed.). Cheshmeh Publishing.

Kali, D. (2023). *Nedā-ye mordāb* [The Swamp's Call] (N. Khodayari, Trans., 3rd ed.). Fatemi Publishing.

Khosronjad, M. (2007). A reflection on the coexistence of children's literature and philosophy in the Philosophy for Children program. *Educational Innovations, 6*(20), 109–124. https://noavaryedu.oerp.ir/article_78825.html [Persian]

Kiyani, M., & Hashemi, S. C. (2025). Explaining the child agency status in Fundamental Transformation Document of Education. *Journal of Educational Sciences, 32*(1), 71–96. https://doi.org/10.22055/edus.2025.46442.3578

Kouhi Esfahani, H., Ghaedi, Y., Zarghami Hamrah, S., & Keshavarz, S. (2022). Analysis of caring thinking's quiddity based on its dimensions, types, and nature. *Journal of Educational Sciences, 29*(1), 21–42. https://doi.org/10.22055/edus.2022.37940.3253 [Persian]

Kramer, J. (2023). *Fil-e makaroni* [Macaroni Elephant] (R. Hirmandi, Trans., 8th ed.). Porteghal Publishing.

Leaf, M. (2022). *Emā FerdināND in kār rā nakard* [But Ferdinand Didn't Do It] (T. Adinehpour, Trans., 5th ed.). Elmi va Farhangi Publishing.

Lee, Y. (2019). A study on the relationship between childcare center teachers' caring thinking and communication skills. *Journal of Korean Child Care and Education, 15*(6), 207–226. https://doi.org/10.14698/jkcce.2019.15.02.207

Lindgren, A. (2021). *Parande-ye qermez* [The Red Bird] (Z. Ghaeini, Trans., 3rd ed.). Institute for Research on the History of Children's Literature.

Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Sage.

Lipman, M. (2003). *Thinking in education* (2nd ed.). Cambridge University Press. https://doi.org/10.1017/CBO9780511840272

Matar, H. (2023). *Noghte mikhāst ferār konad* [The Point Wanted to Run Away] (B. Firouzan, Trans., 2nd ed.). Atraf Publishing.

Maykut, P., & Morehouse, R. (1994). *Beginning qualitative research: A philosophic and practical guide*. Falmer Press.

Mayring, P. (2000). Qualitative content analysis. *Forum Qualitative Sozialforschung Forum: Qualitative Social Research, 1*(2), Article 20. https://doi.org/10.17169/fqs-1.2.1089

Mayer, I. (2020). *Emily va gol-hā-ye parande-ye Ben* [Emily and Ben's Flying Flowers] (K. Hemmati Ahouei, Trans., 2nd ed.). Fanni Iran Publishing.

Moslemi, F., Eftekhari, J., & Nowrozi, R. (2024). An analysis of Lipman's components of caring thinking in a collection of philosophical stories for Iranian children. *Educational Research Journal, 14*(48), 188–204. http://erj.khu.ac.ir/article-1-1399-en.html [Persian]

Moslemi, F., Shamshiri, B., & Izadpanah, A. (2024). Identifying the components of Lipman's philosophical thinking in the book Pinocchio. *Qualitative Research in Curriculum, 5*(14), 123–153. https://doi.org/10.22054/qric.2024.81082.386 [Persian]

Moslemi, F., Shamshiri, B., Izadpanah, A., & Khoshbakht, F. (2025). Identifying the components of Lipman's philosophical thinking in the Little Prince storybook. *Learner-based Curriculum and Instruction Journal, 3*(4), 98–114. https://doi.org/10.22034/cipj.2025.62587.1135 [Persian]

Naji, S. (2017). *Criteria for P4C stories: Critique and review of stories used for teaching thinking in Iran* (H. Eskandari, Ed.). Institute for Humanities and Cultural Studies, Publishing. [Persian]

Naji, S. (2019). *Philosophical inquiry for children and adolescents* (Vol. 1). Institute for Humanities and Cultural Studies, Publishing. [Persian]

Naji, S., & Asgari, S. (2018). *A guide to animations for Philosophy for Children classes*. Kargadan, Publishing. [Persian]

Park, H. J., & Kim, J. E. (2016). The effects of cooperative activity using character-related picture books on children's caring thinking. *Korean Journal of Childcare and Education, 12*(1), 143–170. https://doi.org/10.14698/jkcce.2016.12.143

Pintes, G., & Borisova, S. (2023). Categories of caring thinking in philosophical, literary stories in connection with the formation of awareness of nature protection and sustainable life. *XLinguae, 16*(3), 35–47. https://doi.org/10.18355/XL.2023.16.03.04

Rashtchi, M. (2010). Children's fiction literature and its role in the development of thinking. *Thought and Child, 1*(2), 23–37. https://fabak.ihcs.ac.ir/article_327.html [Persian]

Safari Sechghaei, Y., Naderifar, A., & Azizifar, A. (2024). Analysis of the story collection "Majid's Tales" by Houshang Moradi Kermani based on the P4C educational program. *Thinking and Children, 15*(1), 175–209. https://doi.org/10.30465/fabak.2024.9264 [Persian]

Scarmetta, A. (2017). *Enshā* [Essay] (M. Mohammadhosseini & F. Shahretash, Trans.). Shahretash Publishing.

Sharp, A. M. (2014). The other dimension is caring thinking. *Journal of Philosophy in Schools, 1*(1), 15–21. https://doi.org/10.21913/JPS.v1i1.989

Silverstein, S. (2023). *Derakht-e bakhshandeh* [The Giving Tree] (H. Karoubi, Trans., 13th ed.). Nardeban Publishing.

Sohrabi, R. (2011). A comparison of Iranian folktales, Iranian picture storybooks, and foreign picture storybooks based on components of philosophical thinking (Master's thesis). Faculty of Psychology and Educational Sciences, Shiraz University, Shiraz, Iran. [Persian]

Splitter, L. J., & Sharp, A. M. (1995). *Teaching for better thinking: The classroom community of inquiry*. Australian Council for Educational Research.

Tavakoli Yarki, M., Safian, M. J., Ghaedi, Y., & Ardalani, H. (2025). Analyzing the concept of positive thinking in the Holy Qur'an, considering the caring thinking method of Matthew Lipman's educational plan. *Islam va Pazhuheshhaye Tarbiyati, 15*(1), 107–120. [Persian]

Vullo, G. (2021). *Ghoul-e qooti-ye makaroni* [The Macaroni Can Monster] (C. Joubert, Trans., 4th ed.). Koodakan Publishing.

White, E. J., & Gradovski, M. (2018). Untangling (some) philosophical knots concerning love and care in early childhood education. *Journal of Early Years Education, 26*(2), 201–211. https://doi.org/10.1080/09669760.2018.1458602

Yaridehnavi, M. (2015). *An introduction to the Philosophy for Children program* (1st ed.). Institute for Humanities and Cultural Studies. [Persian]